

DAMIR BOLTA*

Suradnja i razmjena podataka između Ureda za sprječavanje pranja novca i kriminalističke policije/državnog odvjetništva

Sažetak

Ured za sprječavanje pranja novca hrvatska je financijsko-obavještajna jedinica i središnja nacionalna jedinica koja prikuplja, analizira i dostavlja podatke, informacije i dokumentaciju o sumnjivim transakcijama nadležnim državnim tijelima na daljnje postupanje u cilju sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma. Važan podatak Uredu za utvrđivanje sumnje u pranje novca su kriminalističko-obavještajni podaci policije, stoga Zakon uređuje ovlasti Ureda u pribavljanju potrebnih podataka. Ured, kako prema međunarodnim standardima tako i prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, nije nadležan ni ovlašten provoditi postupke klasičnih financijskih istraga radi traganja i identificiranja imovine stečene kaznenim djelom kada nema razloga za sumnju u pranje novca. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma uvodi nadstandard kojim se, u točno određenim uvjetima u slučajevima gdje sumnjom u pranje novca i podacima o sumnjivim transakcijama raspolažu državna tijela, Ured stavio u poziciju "podrške" drugim državnim tijelima radi analiziranja takvih transakcija i prikupljanja potrebnih podataka. Navedenim pristupom i dalje se štiti institut bankovne tajne i ograničene svrhe korištenja podataka, ali se omogućuje, npr. na temelju obrazloženog zahtjeva policije, iniciranje analitičke obrade Ureda koja podrazumijeva prikupljanje i analizu svih raspoloživih i dostupnih financijskih, administrativnih i sigurnosnih podataka u zemlji i inozemstvu. Rezultat analitičke obrade koju provodi Ured omogućuje policiji i drugim tijelima provođenje daljnjih postupaka na temelju kvalitetnih i opsežnih podataka i analiza.

Ključne riječi: *Ured za sprječavanje pranja novca, pranje novca, sumnja, podaci, analitička obrada.*

---

* Damir Bolta, dipl. kriminalist, pomoćnik ravnatelja Ureda za sprječavanje pranja novca.

UVOD

Prema **Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma**¹ (dalje u tekstu: **Zakon**) **Ured za sprječavanje pranja novca** (dalje u tekstu: Ured) ustrojen je kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija koja obavlja zadaće u cilju sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Ured kao *financijsko-obavještajna jedinica* i središnja nacionalna jedinica prikuplja, pohranjuje, analizira i dostavlja podatke, informacije i dokumentaciju o sumnjivim transakcijama nadležnim državnim tijelima na daljnje postupanje u cilju sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: pranje novca). Specifične i konkretne zadaće Ureda u sprječavanju pranja novca navedene su u članku 57. Zakona iako se kao temeljna *core funkcija* Ureda može opisati: zaprimanje obavijesti o sumnjivim transakcijama od obveznika (banke i dr.), njihova analiza radi provjere razloga za sumnju u pranje novca, te obavještavanje nadležnog tijela o transakcijama i analizama koje su potvrdile razloge za sumnju u pranje novca. Istovrstan sadržaj rada Ureda propisan je obveznim međunarodnim dokumentima poput Konvencije Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma iz 2005. godine (tzv. Varšavska konvencija), Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnoga organiziranog kriminaliteta iz 2002. godine (tzv. Palermo konvencija), Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije iz 2003. godine i dr.

U čemu se nalazi bitna odrednica međusobne ili obostrane suradnje Ureda i policije? Sadržaj suradnje je razmjena podataka, informacija i dokumentacije, rezultata rada jednog tijela, a za potrebe rada drugog tijela, sa svrhom sprječavanja i otkrivanja pranja novca.

1. DOSTAVLJANJE PODATAKA UREDU

Ured, radi usmjeravanja svojih analitičkih resursa na one sumnjive financijske aktivnosti i osobe koje bi se mogle povezati s pranjem novca, a za koje je saznao na temelju obavijesti od banaka i drugih obveznika Zakona, odnosno u provođenju *core funkcije*, koristi sve dostupne korisne podatke svih onih državnih tijela koja tim podacima raspolažu. Kao neophodan podatak za utvrđivanje sumnje u pranje novca zasigurno najbolje pomažu kako podatak policije o ranije kriminalistički istraživanim osobama i kaznenim prijavama, tako i nepotvrđeni operativni podaci i informacije o mogućim počiniteljima kaznenih djela, odnosno osobama iz kriminalnog miljea, te sličnim kriminalističko-obavještajnim saznanjima, a takva saznanja se eventualno mogu povezati s obrađivanim transakcijama.

U ovom slučaju Zakon potvrđuje i nedvojbeno uvodi međunarodni standard obveze svih državnih tijela da omoguće Uredu pravodoban pristup, izravan ili neizravan, financijskim, upravnim i sigurnosnim podacima, informacijama i dokumentaciji (tzv. Treća

---

¹ Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma. (NN 87/08., stupio na snagu 1. siječnja 2009.)

europska direktiva², 26. preporuka FATF-a³, relevantne konvencije). Konkretno, državna tijela, jedinice lokalne i područne samouprave te pravne osobe s javnim ovlastima Uredu su dužni uputiti podatke, informacije i dokumentaciju koje Ured od njih zatraži, bez odgode, a najkasnije u roku od petnaest dana od dana primitka zahtjeva, ili mu bez naknade omogućiti neposredan elektronički pristup do određenih podataka i informacija. Radi nesmetane primjene ove aktivnosti Zakon osigurava i dva sigurnosna uvjeta:

1. dostava podataka, informacija i dokumentacije Uredu na temelju Zakona ne predstavlja odavanje klasificiranih podataka, odnosno odavanje poslovne, bankovne, profesionalne, javnobilježničke, odvjetničke ili druge tajne
2. podatke, informacije i dokumentaciju prikupljenu sukladno Zakonu Ured smije koristiti samo u svrhu sprječavanja i otkrivanja pranja novca.

Navedeno "opskrbljivanje" Ureda podacima svakodnevno je, uspješno i kvalitetno. Iako su iskustva Ureda izuzetno pozitivna u pribavljanju potrebnih podataka, i ukazuju na kvalitetnu suradnju kao temelj u radu s Uredom, a ne samo puku dostavu podataka, Zakon ipak predviđa mogućnost zaštite propisanog prava pristupa Ureda podacima i kroz prekršajnu odredbu iz članka 98. Zakona prema kojoj će se *novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna kazniti za prekršaj odgovorna osoba u državnom tijelu ili jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave ako u propisanom roku i na propisani način ne dostavi Uredu zatražene podatke, informacije i dokumentaciju koji su Uredu potrebni za obavljanje nadzora (čl. 63⁴. st. 3.)*.

---

² Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća broj 2005/60/EZ o sprječavanju korištenja financijskog sustava za pranje novca i financiranje terorizma (*Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing*), članak 21. Directive, Republika Hrvatska je ovu Direktivu implementirala u zakonodavstvo kao dio pravne stečevine Europske unije.

³ Grupa za financijsku akciju protiv pranja novca (*Financial Action Task Force on Money Laundering*).

⁴ Članak 64. Zakona: (1) Ako Ured ocijeni da u vezi s transakcijom ili određenom osobom postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma, može od državnih tijela, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima zatražiti podatke, informacije i dokumentaciju potrebne za sprječavanje i otkrivanje pranja novca ili financiranje terorizma.

(2) Podatke iz stavka 1. ovoga članka Ured može od državnih tijela, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima tražiti i za osobu za koju je moguće zaključiti da je pomagala odnosno sudjelovala u transakcijama ili poslovima osobe u vezi s kojom postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

(3) Državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravne osobe s javnim ovlastima Uredu su dužni uputiti podatke, informacije i dokumentaciju iz prethodnih stavaka bez odgode, a najkasnije u roku od petnaest dana od dana primitka zahtjeva, ili mu bez naknade omogućiti neposredan elektronički pristup do određenih podataka i informacija.

(4) Iznimno od odredbe stavka 3. ovoga članka, Ured može iznimno u zahtjevu odrediti kraći rok ako je to potrebno zbog utvrđivanja okolnosti značajnih za izdavanje naloga za privremeno zaustavljanje izvršenja sumnjive transakcije ili dostavljanja podataka stranim financijsko-obavještajnim jedinicama, te u drugim nužnim slučajevima kada je potrebno spriječiti nastanak imovinske štete.

(5) Zbog opsežnosti dokumentacije ili drugih opravdanih razloga Ured može državnom tijelu, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravnoj osobi s javnim ovlastima, na njihov obrazloženi zahtjev u pisanom obliku, produžiti rok iz stavka 3. i 4. ovoga članka, također u pisanom obliku.

2. DOSTAVLJANJE PODATAKA UREDA NADLEŽNIM TIJELIMA

S druge strane, policija, u svojim kriminalističkim istraživanjima i izvidima financijskog aspekta kaznenih djela koja su generirala značajna nezakonita financijska sredstva, odnosno provođenjem financijskih istraga, često je blokirana nemogućnošću pravodobnog i potpunog uvida i praćenja financijskih transakcija i tijeka novčanih sredstava kroz financijski sustav. Rezultat je to zakonskih odredbi Zakona o kreditnim institucijama⁵ (ranije Zakon o bankama), Zakona o kaznenom postupku⁶ (dalje u tekstu ZKP/08.) te potrebe konkretiziranja sudu, tijekom ishodovanja eventualnog sudskog naloga, traženih bankovnih podataka kao i obrazlaganja osnovanosti sumnje u konkretno kazneno djelo, naročito u trenutku kad još nije poznata konkretna kreditna institucija u kojoj se nalazi račun, broj ili vlasnik računa, ni točan iznos sredstava, kao niti potpuno osnovano obrazloženje sumnje u počinjenje konkretnog kaznenog djela ili saznanje o počiniteljima. To nije ni čudno s obzirom na to da policija nastoji provoditi navedene mjere sukladno međunarodnim standardima koji traže poduzimanje financijske istrage u ranom stadiju kriminalističkog istraživanja kad još svi ti podaci nisu, odnosno traže integriranu financijsku istragu bez obzira radi li se o traganju za nezakonito stečenom imovinskom koristi ili istraživanju kaznenog djela pranja novca.

Uočivši navedeni problem u postupanju, Zakon uvodi i nadstandard kojim se Ured, u uvjetima kao pri zaprimanju obavijesti od obveznika, stavlja u poziciju "podrške" drugim državnim tijelima. Naravno, to vrijedi za strogo ograničene slučajeve pranja novca gdje sumnjom u pranje novca i podacima o sumnjivim transakcijama raspolažu državna tijela. Navedenim pristupom i dalje se štiti institut bankovne tajne i ograničene svrhe korištenja podataka, policiji (a i drugim nadležnim državnim institucijama) ne omogućuje se izravni pristup podacima Ureda, ali se omogućuje iniciranje analitičke obrade Ureda koja podrazumijeva prikupljanje i analizu svih raspoloživih i dostupnih financijskih i drugih podataka u zemlji i inozemstvu, a na temelju obrazloženog zahtjeva (prijedloga).

Naime, članak 59., stavak 1. i 2. Zakona, koji ovlašćuje Ured za započinjanje analitičke obrade, izrijekom glasi:

- (1) Ured će započeti analitičku obradu transakcija nakon što mu obveznik ili nadležno tijelo iz članka 58. i 64. (*opaska, državna tijela poput: MUP, DORH, Porezna uprava i dr.*) ovoga Zakona u pogledu određene transakcije ili osobe dostavi obrazložene razloge za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.
- (2) Ured može obvezniku naložiti dostavljanje svih podataka potrebnih za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma kad postoji sumnja da se radi o pranju novca ili financiranju terorizma, i to:
  1. kad od obveznika zaprimi obavijest o gotovinskoj ili sumnjivoj transakciji,
  2. kad zaprimi pisanu zamolbu ili obavijest o sumnjivoj transakciji ili sumnji na pranje novca ili financiranje terorizma od strane financijsko-obavještajne jedinice,

---

⁵ Zakon o kreditnim institucijama. (NN 74/09., u većem dijelu stupio na snagu 1. siječnja 2009.). Vidi čl. 376.

⁶ Zakon o kaznenom postupku. (NN 152/08., 74/09., stupio na snagu 1. srpnja 2009. za kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a, stupa na snagu 1. siječnja 2011.)

3. kad od tijela iz članka 58. stavka 1. ovoga Zakona zaprimi pisanu obavijest o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma,
4. kad od državnih tijela, sudova, pravnih osoba s javnim ovlastima i drugih subjekata iz članka 64. ovoga Zakona, te nadzornog tijela iz članka 83. stavka 1. točke b) do e) ovoga Zakona zaprimi pisanu obavijest o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma.

[...]

Za potrebe postupanja policije i državnog odvjetništva u predmetima pranja novca, gdje upravo oni raspolažu sumnjom u pranje novca, od presudne važnosti u smislu rada Ureda, je Prijedlog za analitičku obradu koji se postavlja Uredu temeljem članka 64. Zakona, koji opisuje sadržaj prijedloga i tijek postupka:

- (1) Iznimno od odredaba članka 40., 42. i članka 54. stavka 1. i 2. ovoga Zakona, Ured može započeti analitičku obradu sumnjivih transakcija na obrazloženi pisani prijedlog tijela iz članka 58. stavka 1. ovoga Zakona, kao i sudova, pravnih osoba s javnim ovlastima i drugih subjekata, ako su u prijedlogu navedeni razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma te ako su oni utvrđeni u obavljanju poslova iz djelokruga podnositelja prijedloga.
- (2) Ako prilikom provođenja svojih djelatnosti, odnosno obavljanje poslova iz svoga djelokruga burza, Središnja depozitarna agencija i Hrvatski fond za privatizaciju utvrde odnosno otkriju aktivnosti koje jesu ili bi mogle biti povezane s pranjem novca ili financiranjem terorizma, dužni su o tome bez odgode u pismenom obliku obavijestiti Ured.
- (3) Pisani prijedlog iz stavka 1. i 2. ovoga članka mora sadržavati razloge za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma s obrazloženjem, kao i ove podatke:
  1. ime i prezime, datum i mjesto rođenja, stalno prebivalište fizičke osobe odnosno naziv, adresu i sjedište pravne osobe, u vezi s kojom fizičkom ili pravnom osobom postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma ili drugi identifikacijski podaci,
  2. podatke o transakciji u vezi s kojom postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma (predmet, iznos, valuta, datum ili razdoblje obavljanja transakcija ili drugi podaci o transakciji),
  3. razloge za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.
- (4) Ako pisani prijedlog iz stavka 1. i 2. ovoga članka nije obrazložen i ne sadrži podatke iz stavka 3. ovoga članka, Ured će prijedlog vratiti na dopunu tijelu ili osobi koja ga je podnijela.
- (5) Ako u roku od 15 dana pisani prijedlog nije dopunjen ili ako u njemu ponovo nisu obrazloženi razlozi i navedeni podaci sukladno odredbama stavka 3. ovoga članka, Ured u pisanom obliku obavještava podnositelja o tome da pisani prijedlog nije valjan za analitičku obradu, navodeći razloge zbog kojih prijedlog nije uzeo u analitičku obradu.
- (6) Iznimno, ako okolnosti konkretnog slučaja to dopuštaju, Ured može započeti analitičku obradu sumnjivih transakcija i na temelju raspoloživih podataka o osobama i sumnjivim transakcijama iz stavka 3. točke 1. i 2. ovoga članka.

- (7) Tijela iz stavka 1. i 2. ovoga članka dužna su na zahtjev Uredu dostaviti informacije, podatke i dokumentaciju koji upućuju na sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

Postavljanje prijedloga za analitičku obradu Uredu ne znači automatsko dostavljanje tražitelju relevantnih podataka. Po postavljenom prijedlogu za analitičku obradu Ured prvo provodi procjenu ispunjenosti zakonskih uvjeta i raspolaganja s neophodnim minimumom potrebnim za analitičku obradu te, ukoliko su ispunjeni zakonski uvjeti, započinje analitičku obradu transakcija i osoba. Analitička obrada obuhvaća objedinjavanje i sravnjivanje izravno dostupnih podataka poput podataka iz baze podataka Ureda (baze analitičkih predmeta, gotovinskih i sumnjivih transakcija, prijenosa gotovine preko državne granice), podataka poreznih obveznika i poreznih obveza te podataka komercijalnih i drugih *on-line* baza poslovnih subjekata i slično. Također, provode se potrebne provjere financijskog sustava kao i pribavljanje podataka i dokumentacije od obveznika (npr. kreditnih institucija) koji njima raspolažu. Nadalje, pribavljaju se potrebni podaci nadležnih državnih tijela, poput već navedenih kriminalističkih podataka policije, podaci kaznenih evidencija pravosuđa, podaci o carinskim obveznicima i carinskim obvezama, relevantni podaci obavještajnog sustava, podaci nadzora inspekcijskih nadzornih tijela Ministarstva financija poput Financijske policije, Financijskog inspektorata i Porezne uprave, podaci Hrvatske narodne banke i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga i drugi, a po potrebi traže se i podaci i dodatne provjere putem inozemnih financijsko-obavještajnih jedinica. Analitička obrada usmjerava se pribavljanjem podataka i njihovom analizom u pravcu inicijalnih podataka u kojima se ukazuje na sumnju u pranje novca i sukladno tome koriste navedeni izvori.

3. PROBLEM KLASIČNE FINACIJSKE ISTRAGE

Najčešća pogreška državnih tijela prilikom postavljanja prijedloga za analitičku obradu (u smislu nemogućnosti postupanja Ureda) registrirana je kroz nekoliko zahtjeva državnih odvjetništava postavljenih temeljem članka 174. ZKP/98.⁷ prema Uredu, za prikupljanje dodatnih obavijesti, te sadržajno istovrsnih zahtjeva policije, uz traženje dostavljanja podataka o svim transakcijama evidentiranim u Uredu, kao i provjeru i dostavu podataka o svim bankovnim računima počinitelja sa stanjem i prometom po tim računima. Zahtjev sadržava opis postupanja odvjetništva zbog sumnje u počinjenje nekog kaznenog djela koje nije pranje novca, a iz opisa proizlazi da bi podaci koristili upravo dokazivanju tog kaznenog djela. Isti problem je i s policijskim zahtjevima postavljenim temeljem članka 177. ZKP/98., a zbog kriminalističke obrade nekog drugog kaznenog djela ili se pak općenito spominje sumnja da je možda počinjeno i pranje novca s obzirom na to da je predikatnim kaznenim djelom stečena nezakonita imovinska korist.

Potrebno je naglasiti da Ured, kako prema međunarodnim standardima tako i prema Zakonu, nije nadležan ni ovlašten provoditi postupke klasičnih financijskih istraga radi traganja i identificiranja imovine stečene kaznenim djelom. Prema postojećim propisima

---

⁷Zakon o kaznenom postupku. (NN 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02., 115/06.)

može se utvrditi da su ti postupci ponajprije u nadležnosti drugih specijaliziranih službi i institucija:

POLICIJA:

Zakon o policijskim poslovima i ovlastima⁸ – članak 3. stavak 1. točka 5.:

(1) Prema ovom Zakonu policijski poslovi su:

5. traganje za imovinskom koristi stečenoj kaznenim djelom.

DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO:

Zakon o kaznenom postupku – članak 38. stavak 2. točke 2. i 5. ZKP/08.:

(2) U predmetima kaznenih djela za koja se progoni po službenoj dužnosti državni odvjetnik ima pravo i dužnost:

2) poduzimanja izvida kaznenih djela te nalaganja i nadzora provođenja pojedinih izvida radi prikupljanja podataka važnih za pokretanje istrage,

5) predlaganja privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi, članak 206. stavak 5. ZKP/08.

(5) Na zahtjev državnog odvjetnika, policija, ministarstvo nadležno za financije, Državni ured za reviziju i druga državna tijela, organizacije, banke i druge pravne osobe dostavit će podatke koje je od njih zatražio, osim onih koji predstavljaju zakonom zaštićenu tajnu. **Državni odvjetnik može od navedenih tijela zahtijevati kontrolu poslovanja pravne i fizičke osobe i u skladu s odgovarajućim propisima privremeno oduzimanje do donošenja presude, novca, vrijednosnih papira, predmeta i dokumentacije koji mogu poslužiti kao dokaz, obavljanje nadzora i dostavu podataka koji mogu poslužiti kao dokaz o počinjenom kaznenom djelu ili imovini ostvarenoj kaznenim djelom**, te zatražiti obavijesti o prikupljenim, obrađenim i pohranjenim podacima u vezi neobičnih i sumnjivih novčanih transakcija. U svom zahtjevu državni odvjetnik može pobliže označiti sadržaj tražene mjere ili radnje te zahtijevati da ga se o njoj izvijesti, kako bi mogao biti prisutan njenom provođenju.

Priručnik za rad državnih odvjetnika i zamjenika (2003.) – točka 3.2.6.2. Provođenje posebnih imovinskih izvida:

(izvadak) "Dakle, ako postoje osnove sumnje da je počinitelj izvršenjem kaznenog djela stekao imovinsku korist, a indicije upućuju na to da se stalno bavi izvršenjem takvog ili sličnih kaznenih djela i da je time stekao znatnu imovinu koju ne može opravdati redovitim приходima, treba provoditi izvide radi utvrđivanja imovine koju ima taj pojedinac, porijekla te imovine, gdje se nalazi i tko je titular."

FINANCIJSKI INSPEKTORAT:

Zakon o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske⁹, članak 4. točka 2. :

2. na zahtjev suda i državnog odvjetnika pruža pomoć u provođenju financijske istrage, posebno u predmetima u kojima je potrebno pribaviti podatke o novčanim transakcijama i poslovnoj dokumentaciji okrivljenika te o nadziranju kretanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

---

⁸ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima. (NN 76/09., stupio na snagu 1. srpnja 2009.)

⁹ Zakon o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske. (NN 85/08., stupio na snagu 29. srpnja 2008.)

Analizom postojećih propisa očito je da već postoje jasne zakonske mogućnosti poduzimanja multidisciplinarnе financijske istrage za sva kaznena djela, a isto je dodatno pojačano i pojašnjeno posebnim ovlaštenjima Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK-a) za kaznena djela iz njihove nadležnosti, a temeljem njihovog posebnog zakona¹⁰. Štoviše, u smislu članka 169., stavka 3., točke 12.¹¹ Zakona o kreditnim institucijama, USKOK je ovlašten od banaka i drugih kreditnih institucija izravno tražiti sve podatke, činjenice i okolnosti koje je kreditna institucija saznala na osnovi pružanja usluga klijentima i u obavljanju poslova s pojedinačnim klijentom, jer u slučaju USKOK-ova traženja kreditnoj instituciji ne postoji obveza čuvanja bankovne tajne. Važno je napomenuti da zahtjev USKOK-a prema Uredu ne ovlašćuje Ured da pribavlja podatke od obveznika temeljem Zakona o USKOK-u već isključivo na temelju svog Zakona, ukoliko su ispunjeni uvjeti.

4. PROBLEM TAJNOSTI I SVRHE KORIŠTENJA PODATAKA

Uvid u ovlasti državnog odvjetništva (kao i radnji koje povjerava policiji), članak 174. ZKP/98. ili članak 206. stavak 5. ZKP/08. ukazuju da državni odvjetnik može tražiti dostavljanje svih podataka *"osim onih koji predstavljaju zakonom zaštićenu tajnu"*. U tom smislu Ured:

1. raspolaže podacima o obavijestima o sumnjivim transakcijama obveznika koji predstavljaju, s obzirom na izvor, bankovnu, poslovnu, profesionalnu, odvjetničku, javnobilježničku, poreznu i dr. tajnu, a koji dostavljanjem Uredu postaju klasificirani podaci, u pravilu razine tajnosti "ograničeno" ili više (radi se o zakonom zaštićenoj tajni)
2. raspolaže klasificiranim podacima drugih inozemnih financijsko-obavještajnih jedinica bez čijeg odobrenja ne smije o njima izvijestiti druga tijela te čije korištenje je ograničeno u svrsi i tijelima koja ih smiju koristiti, a koji dostavljanjem Uredu postaju klasificirani podatak, u pravilu razine "ograničeno"
3. ne raspolaže registrom/podacima o bankovnim računima građana jer takva jedinstvena evidencija ne postoji, a za pribavljanje podatka postoje posebni uvjeti
4. također, u dijelu ZKP/08. (pa i Zakona o USKOK-u) koji se odnosi na neobične i sumnjive transakcije, potrebno je naglasiti da evidencije (analiziranih) neobičnih transakcija vode isključivo obveznici Zakona, a ne državna tijela.

Nadalje, Ured u pravilu nije u mogućnosti dostavljati "sirove" i neobrađene podatke kojima raspolaže. Temeljem članka 73. Zakona Ured iznimno, *dostavlja sudu i nadležnom državnom odvjetništvu na njihov obrazložen pisani zahtjev, podatke o gotovinskim*

---

¹⁰ Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. (NN 76/09., stupio na snagu 1. srpnja 2009.)

¹¹ Članak 169. Zakona o kreditnim institucijama:

(3) Obveza kreditne institucije na čuvanje bankovne tajne ne odnosi se na sljedeće slučajeve:

[...]

12) ako se povjerljivi podaci priopćavaju Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminala, a na temelju zakona kojim se regulira suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminala,

[...]

transakcijama i podatke o prijenosu gotovine preko državne granice, koji su im neophodno potrebni za utvrđivanje okolnosti značajnih za oduzimanje imovinske koristi ili određivanje privremenih mjera osiguranja u skladu s odredbama zakona koji uređuje kazneni postupak. U ovom dijelu nema govora o sumnjivim transakcijama ni sumnji u pranje novca, ali ni analitičkom postupanju Ureda. Uz obrazloženi zahtjev dostavlja se dio podataka kojima Ured raspolaže.

Ured iznimno može dostaviti raspoložive podatke o evidentiranim gotovinskim, ali i sumnjivim transakcijama ukoliko se radi o suradnji i razmjeni podataka u već postojećoj obradi s obrazloženom sumnjom u pranje novca, sa svrhom daljnjeg usmjeravanja ili preciziranja daljnje obrade, a podaci se koriste isključivo za sprječavanje i otkrivanje pranja novca. Opće ograničenje vidljivo je i kroz članak 65. stavak 1. Zakona:

Kada Ured na temelju analitičke obrade podataka, informacija i dokumentacije koje prikupi u skladu s ovim Zakonom ocijeni da u vezi s transakcijom ili određenom osobom postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma u zemlji ili inozemstvu, o tome u pisanom obliku, sa svom potrebnom dokumentacijom, obavještava nadležna državna tijela ili strane financijsko-obavještajne jedinice.

Navedena zakonska odredba ukazuje da, po već iniciranoj analitičkoj obradi sumnjivih transakcija i osoba, ukoliko se ocijeni da postoje razlozi za sumnju na pranje novca, o tome će se obavijestiti nadležno tijelo. Analogno tome, Ured ne smije dostaviti tražitelju prikupljene podatke koji se ne mogu dovesti u vezu s pranjem novca ili obrazloženjem tražitelja ili ukoliko je rezultat analitičke obrade zaključak da ne postoje razlozi za sumnju u pranje novca. Također, Ured ne smije obavijestiti o rezultatima analitičke obrade inicirane po obavijesti obveznika, a koja nije potvrdila sumnju u pranje novca.

Upravo je tu naročito važno kvalitetnim prijedlogom dostaviti Uredu dobro obrazložene razloge za sumnju. To prije svega traži opis okolnosti nezakonitog stjecanja imovinske koristi i povezanost s transakcijama koje ukazuju na moguće pranje novca. Naravno, s obzirom na učestalo raniji stadij obrade i uz mogućnost inicijalno operativnih podataka policije kojim se ukazuje na moguća predikatna kaznena djela, opis i procjenu sumnjivih transakcija i postavke razloga za sumnju u pranje novca, zaključak ili ocjena Ureda često ne može biti čvrsta da se radi o točno određenom kaznenom djelu pranja novca. S obzirom na to da Ured nije istražno, već analitičko i financijsko-obavještajno tijelo, zaključak Ureda dopušta mogućnost sadržaja zaključka da analiza raspoloživih podataka ukazuje na mogućnost pranja novca te se dalje ukazuje na potrebu poduzimanja dodatnih (kriminalističko) obavještajnih, izvidnih, nadzornih ili čak istražnih radnji, a sve u cilju potvrđivanja moguće sumnje u pranje novca.

Ovdje je izuzetno značajna uloga Ureda kao filtera ili posrednika između financijskog sustava koji je obvezan u zaštiti bankovne tajne, i tijela progona koji je blokiran u postupanju zbog bankovne tajne. Mora se naglasiti da Ured s jedne strane ne smije dopustiti eventualne pokušaje "profesionalne" zloporabe sustava radi izbjegavanja sudskog naloga u pribavljanju financijskih podataka, dok s druge strane maksimalno podržava napore nadležnih tijela u istraživanju pranja novca u ranijem stadiju sukladno svojim zakonskim ovlaštenjima.

Nadalje, podaci koje Ured dostavi nadležnom tijelu imaju strogo propisanu namjenu, članak 77. stavak 1. Zakona:

Ured, obveznici iz članka 4. stavka 2. ovoga Zakona, te državna tijela, pravne osobe s javnim ovlastima i drugi subjekti iz članka 64. ovoga Zakona i njihovi zaposlenici smiju podatke, informacije i dokumentaciju prikupljenu sukladno ovom Zakonu koristiti samo u svrhu sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma, ako nije drukčije propisano ovim Zakonom.

S obzirom na to da je rad Ureda primarno orijentiran na analitičku obradu sumnjivih transakcija prijavljenih od obveznika, sekundarno na prijedloge policije/državnog odvjetništva, a tercijarno na analitičku obradu gotovinskih transakcija temeljem rezultata stratejskih analiza, u ovom trećem dijelu nalazi se mogućnost dodatnog postupanja policije i Ureda upravo u dijelu nedostatnog raspolaganja razlozima za sumnju. Policija ima zakonsku mogućnost dostaviti Uredu i tzv. obavijest o sumnjivoj transakciji, odnosno obavijest o saznanjima da za transakciju ili osobu postoje sumnje u pranje novca kao i podatke o saznanjima o umiješanosti osobe u kriminalne aktivnosti i bez da se zahtijeva postupanje Ureda. U tom je slučaju Ured u mogućnosti, potaknut podatkom o policiji "interesantnoj" osobi, provjeriti već postojeće gotovinske transakcije u svojim bazama (radi se o više desetaka tisuća obavijesti godišnje¹² o transakcijama vrijednosti 200.000 HRK ili više) te ukoliko bi te transakcije, zbog dodatnog podatka, mogle biti sumnjive, Ured traži dodatne podatke kako od policije tako i od obveznika, a radi provjere transakcije. Tako npr. kad Ured ima podatak o gotovinskoj transakciji osobe, transakcija sama po sebi nije sumnjiva, ali podatkom policije to postaje kao da ju je prijavio obveznik te se stvaraju uvjeti za analitičku obradu.

5. ZAKLJUČAK

Ured je, s ciljem tumačenja Zakona, već obavijestio i uputio kriminalističku policiju i državno odvjetništvo o načinu iniciranja analitičke obrade te se u nastavku daje sadržaj Prijedloga za analitičku obradu:

NAZIV DRŽAVNOG TIJELA

OGRANIČENO

BROJ

Primjerak __/__

DATUM

URED ZA SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA

Na temelju članka 64 Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, dostavljamo vam obavijest sa sumnjama u □ pranje novca/□ financiranje terorizma s prijedlogom za analitičku obradu sumnjivih transakcija sukladno vašim zakonskim ovlaštenjima.

- 1. (OBVEZNI PODACI): sudionici u predikatnim kaznenim djelima i pranju novca: (ime i prezime, datum i mjesto rođenja, stalno prebivalište fizičke osobe odnosno naziv,*

---

¹²U 2007. godini zaprimljeno je 81 195 obavijesti o gotovinskim transakcijama, 2008. čak 117 466, dok je u 2009. zaprimljeno 62 756 obavijesti.

- adresu i sjedište pravne osobe, u vezi s kojom fizičkom ili pravnom osobom postoje razlozi za sumnju na pranje novca/financiranje terorizma ili drugi identifikacijski podaci),*
2. *(OBVEZNI PODACI): podaci o transakciji u vezi s kojom postoje razlozi za sumnju na pranje novca/financiranje terorizma: (predmet, iznos, valuta, datum ili razdoblje obavljanja transakcija ili drugi podaci o transakciji),*
  3. *(OBVEZNI PODACI): obrazloženje razloga za sumnju na pranje novca/financiranje terorizma: (obrazloženje povezanosti osoba i transakcija s pranjem novca/financiranjem terorizma),*
  4. *raspoloživi podaci o predikatnim kaznenim djelima: (vrsta, opis, vrijeme i način počinjenja, iznos i vrsta nezakonite imovinske koristi i drugi raspoloživi podaci),*
  5. *drugi raspoloživi operativni podaci od moguće važnosti za analitičku obradu odnosno povezivanje i sravnjivanje podataka: (indicije koje ukazuju na povezanost osoba i/ili transakcija, inozemne aktivnosti, obim ili način poslovanja i dr.),*
  6. *posebne napomene, u odnosu na tajnost i fazu postupka kod podnositelja prijedloga, kojima se ukazuje na opseg ili eventualnu potrebu djelomične primjene ovlasti Ureda (ovlasti Ureda za upit prema obveznicima i drugim državnim tijelima, praćenje financijskog poslovanja, privremeno zaustavljanje sumnjive transakcije, međunarodna suradnja).*
- Osoba za kontakt: (ime, prezime, telefon)* *RUKOVODITELJ*

Može se zaključiti sljedeće:

- Ured nije u mogućnosti niti je ovlašten postupati prema traženju drugog tijela na temelju njihovog posebnog zakona već isključivo na temelju Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma
- za traženje ciljanog postupanja Ureda, pribavljanja bankovnih podataka i analitičke obrade, moraju postojati zakonski uvjeti opisani člankom 64. Zakona
- Ured može učiniti dostavu podataka samo u smislu podataka o gotovinskim transakcijama i prijenosu gotovine preko državne granice i to na zahtjev suda i državnog odvjetništva, za potrebe utvrđivanja okolnosti značajnih za oduzimanje imovinske koristi
- za proaktivno strategijsko analitičko postupanje nepotpuna obavijest drugog tijela može se uzeti na znanje isključivo kao dodatni podatak i potpora postojećim podacima u bazama Ureda.

LITERATURA

1. Bolta D. (2007). *Uloga Ureda za sprječavanje pranja novca u sustavu sprječavanja pranja novca*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 14(2), 801.-806.
2. *Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća broj 2005/60/EZ o sprječavanju korištenja financijskog sustava za pranje novca i financiranje terorizma.*
3. Golobinek, R., Bolta, D., Turkalj-Dragosavac, D., Đak-Horvatić, J. (2006). *Financijske istrage i oduzimanje imovine stečene kaznenim djelima*. Priručnik za pripadnike policije i pravosuđa, Strasbourg: Vijeće Europe.
4. Novosel, D., Bolta, D., Plevko, I., Petković, N., Čulina, S. (2008). *Sprječavanje i borba protiv pranja novca*. Priručnik. Zagreb: Pravosudna akademija.
5. *Priručnik za rad državnih odvjetnika i zamjenika* (2003).

6. *Zakon o Financijskom inspektoratu Republike Hrvatske*. NN 85/08. Zagreb: Narodne novine.
7. *Zakon o kaznenom postupku*. NN 152/08. Zagreb: Narodne novine.
8. *Zakon o kreditnim institucijama*. NN 74/09. Zagreb: Narodne novine.
9. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*. NN 76/09. Zagreb: Narodne novine.
10. *Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma*. NN 87/08. Zagreb: Narodne novine.
11. *Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta*. NN 76/09. Zagreb: Narodne novine.

Summary

Damir Bolta

Co-operation and Data Exchange Between the Anti-Money Laundering Office and the Criminal Police/State Attorney's Office

Anti-Money Laundering Office is the Croatian financial-intelligence unit and central national unit for gathering, analysis and dissemination of data, information and documentation on suspicious transactions to the relevant state bodies for further proceedings, in order to prevent and detect money laundering and financing of terrorism. While establishing suspicion into money laundering, the criminal intelligence of the police is important for the Office. Therefore the AMLCFT Law determines the powers of the Office in gathering relevant data. The Office, according to the international standards and the AMLCFT Law, is neither in charge nor authorised to undertake procedures of classical financial investigations to trace and identify criminal proceeds when suspicions into money laundering do not exist. The Law introduces the above-standard for strictly defined circumstances; the Office is in the role of "support" in terms of analysis and data gathering in cases when the state bodies have suspicion into money laundering and information on a suspicious transaction. By this approach the banking secrecy and limitation of the usage of the data are still protected, and the police can initiate analytical processing by the Office which consists of gathering and analysis of all relevant and available financial, administrative and security information, in Croatia and abroad. The result of the analytical processing by the Office enables the police and other bodies in undertaking further proceedings based on comprehensive and quality data and analyses.

Key words: Anti-Money Laundering Office, money laundering, suspicion, data, analytical processing.